

FISZKA I – USTRÓJ PODSTAWOWY

Stosunki majątkowe małżeńskie w prawie polskim uregulowane są przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (KRO).

Zawarcie związku małżeńskiego

Małżonkowie nie mogą zdecydować, że nie obowiązuje ich żaden ustrój majątkowy, jak również nie mogą zdecydować o innym ustroju, niż przewiduje to KRO.

W sytuacji braku umowy majątkowej małżeńskiej regulującej reżim majątkowy obowiązuje małżonków ustawowy ustrój majątkowy. Zgodnie z art. 31 KRO § 1 „z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków”.

Zasady obowiązujące małżonków niezależnie od ustroju

Podstawową zasadą obowiązującą małżonków jest zasada równych praw i obowiązków w małżeństwie, żaden z małżonków nie jest w małżeństwie uprzywilejowany. Dodatkowo zobowiązani są oni względem siebie do wspólnego pożycia, wzajemnej pomocy i wierności oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli. Zasady te nie mogą być zmienione w drodze umowy pomiędzy małżonkami i obowiązują one niezależnie od ustroju majątkowego. Dodatkowo wszelkie rozstrzygnięcia w sprawach istotnych dla rodziny wymagają współdecydowania, a dopiero w braku porozumienia strony mogą skierować sprawę na drogę sądową.

Nie można też w drodze umowy majątkowej uchylić się od obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, przy czym małżonkowie mogą to osiągnąć nie tylko na drodze pracy zarobkowej, ale również czyniąc starania o wychowanie dzieci i pracując we wspólnym gospodarstwie domowym.

Solidarna odpowiedzialność małżonków

Art. 30 KPC przewiduje, iż „oboje małżonkowie są odpowiedzialni solidarnie za zobowiązania zaciągnięte przez jednego z nich w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny. Z ważnych powodów sąd może na żądanie jednego z małżonków postanowić, że za powyższe zobowiązania odpowiedzialny jest tylko ten małżonek, który je zaciągnął. Postanowienie to może być uchylone w razie zmiany okoliczności”.

Zaciąganie zobowiązania przez jednego z małżonków musi być oparte o czynność prawną, gdyż art. 30 KRO nie obejmuje zobowiązań z czynów niedozwolonych, choćby miały one związek z zaspokojeniem zwykłych potrzeb rodziny.

Zaspokojenie zwykłych potrzeb rodziny, to nie tylko zaspokojenie bezwzględnie koniecznych i niezbędnych potrzeb, ale także realizacja bieżących i codziennych potrzeb całej rodziny, jak i poszczególnych jej członków (zapewnienia rodzinie wyżywienia, ubrania, dachu nad głową, dbanie o zdrowie, rozwój duchowy i kulturalny oraz wychowanie dzieci).

Istotnym jest, że małżonkowie nie mogą w drodze umowy ani wyłączyć, ani ograniczyć solidarnej odpowiedzialności wynikającej z art. 30 KRO i to zarówno w odniesieniu do zobowiązań już zaciągniętych, jak i na przyszłość.

Zarząd majątkiem osobistym jednego z małżonków

Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje zasadę wzajemnej reprezentacji małżonków w sprawach zwykłego zarządu majątkiem jednego z małżonków w razie przemijającej przeszkody. Nie jest wtedy wymagane dodatkowe pełnomocnictwo do sprawowania takiego zarządu, jednak brak zgody małżonka na taką reprezentację wyklucza ją w całości. Zwykły zarząd obejmuje zarówno czynności prawne, jak i faktyczne związane z normalnym korzystaniem z majątku i jego poszczególnych składników.

Najem lokalu mieszkalnego

Jedną z najpowszechniejszych form zaspokajania potrzeb mieszkaniowych jest najem lokalu mieszkalnego. Małżonkowie są najemcami lokalu bez względu na istniejące między nimi stosunki majątkowe, jeżeli nawiązanie stosunku najmu lokalu mającego służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych założonej przez nich rodziny nastąpiło w czasie trwania małżeństwa. Jeżeli między małżonkami istnieje rozdzielnosc majątkowa albo rozdzielnosc majątkowa z wyrównaniem dorobków do wspólności najmu, stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności ustawowej. Ustanie wspólności majątkowej w czasie trwania małżeństwa nie powoduje ustania wspólności najmu lokalu mającego służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych rodziny. Sąd, stosując odpowiednio przepisy o ustanowieniu w wyroku rozdzielnosci majątkowej, może z ważnych powodów na żądanie jednego z małżonków znieść wspólność najmu lokalu. (Art. 680¹ § 1 i §2 kodeksu cywilnego)